

Història de la música dels segles XX i XXI**2014/2015**

Codi: 100643

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500240 Musicologia	OB	3	2

Professor de contacte

Nom: Francesc D Assi Cortes Mir

Correu electrònic: Francesc.Cortes@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

German Gan Quesada

Prerequisits

És molt recomanable haver cursat prèviament les assignatures "La música del Romanticisme" i "Anàlisi musical", així com haver seguit activament les assignatures "Estètica de la Música II" i "Músiques Urbanes i Populars". També són necessaris uns coneixements adequats d'harmonia, els fonaments bàsics d'estructures del llenguatge musical i d'anàlisi auditiu. És prerequisit també posseir uns coneixements generals sobre història política occidental del segle XX i XXI. Així mateix, cal disposar de destresa i capacitat de raonament crític que ha de poder ser exposat de forma clara en l'expressió escrita i oral.

Objectius

L'assignatura d'"Història de la Música dels Segles XX i XXI" forma part del conjunt d'assignatures que ofereixen un recorregut general cronològic de la Història de la Música Occidental, centrant-se en els corrents estètics que han prevalgut durant l'època, els canvis en el llenguatge harmònic, la influència de les noves tecnologies i la interrelació de tot aquest conjunt de factors amb el context sociopolític. La seva finalitat principal és dotar als estudiants de les eines teòriques suficients i els recursos documentals per poder encarar amb competència i esperit crític la contextualització de la producció musical, així com la incidència en les pràctiques musicals que esdevingueren durant tot el segle XX, sempre sota el punt de vista de la seva repercussió actual.

Els canvis de tendències musicals són reflex recíproc dels processos socials que els acullen. Cal partir, doncs, de la base que no només es farà referència als grans corrents artístics sinó que es posarà especial èmfasi en la recepció i les conseqüències que els canvis musicals tingueren en la societat: es tracta, doncs, d'entendre la producció musical, els seus usos i la seva recepció, així com la seva rellevància social. D'aquesta manera, aspectes com l'espai i les noves tecnologies jugaran un paper essencial a l'hora de comprendre el complex de la Història de la Música dels Segles XX i XXI. Per tant, els objectius formatius es compendien en:

1. Conèixer els principals corrents artístics, les línies de pensament i la periodització de la Història de la Música dels Segles XX i XXI, així com els llenguatges sonors i la tecnologia emprada que els ha acompanyat.
2. Explicar les transformacions en els sistemes de producció musical, usos i recepció en relació amb el context polític, social i cultural.

3. Analitzar la repercussió dels canvis musicals en els diferents grups socials, amb especial atenció a les conseqüències en l'actualitat d'aquests processos.
4. Desvetllar en els estudiants un pensament crític respecte als processos artístics i les seves circumstàncies històriques.
5. Aplicar correctament la terminologia associada a cadascuna de les metodologies d'estudi dels discursos sonors desenvolupats al segle XX i a l'actualitat.

Competències

- Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Identificar i contrastar les diferents vies de recepció i consum musicals en la societat i en la cultura de cada època.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Relacionar conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la filosofia, la història, l'art, la literatura i l'antropologia.
- Vincular els coneixements adquirits amb la praxi musical, col·laborant amb els intèrprets a través de l'anàlisi i la contextualització dels diferents repertoris, tant els relacionats amb la música històrica com amb les diverses manifestacions de la música contemporània.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Aplicar a la recerca musical les conceptualitzacions pròpies de la filosofia, la història, la literatura i l'antropologia.
5. Comunicar per escrit, amb correcció, precisió i claredat argumentals i terminològiques, els coneixements adquirits, tant en l'àmbit de l'especialització com de la divulgació musicals.
6. Considerar la matèria de manera integral i identificar el context en el qual s'inscriuen els processos estudiats i la relació que tenen amb els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament sociohistòric.
7. Contextualitzar en l'entorn històric i cultural les obres musicals des d'una perspectiva crítica.
8. Definir els processos de periodització i de classificació estilística i tipologia usuals en la conceptualització històrica del fet musical.
9. Determinar la complexitat dels processos de recepció de la música.
10. Establir els fenòmens de circulació de les idees en el domini musical.
11. Exposar els coneixements sobre la història, l'art o altres moviments culturals.
12. Identificar correctament el repertori essencial i els principals compositors de cada un dels moments històrics.
13. Identificar críticament les diferents orientacions de praxi musical que els intèrprets apliquen a la música de cada època històrica.
14. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics
15. Identificar els mètodes propis de la història i la seva relació amb l'anàlisi de fets concrets
16. Identificar i ubicar críticament en la seva època històrica les diferents tipologies musicals.

17. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
18. Identificar les propietats estilístiques de cada període històric.
19. Integrar els coneixements adquirits en l'elaboració de textos sintètics i expositius adequats a l'àmbit comunicatiu acadèmic i d'especialització.
20. Integrar les noves tendències en la creació musical a l'evolució històrica general i observar-ne la incardinació en el panorama sociopolític en què s'emmarquen.
21. Interpretar els textos teòrics més importants de cada època.
22. Reconèixer en la praxi musical els elements de diverses cultures i de diferents èpoques històriques.
23. Relacionar els canvis tecnològics i científics de cada època amb la creació i la recepció de la música.
24. Resoldre problemes d'índole metodològica en l'àmbit de la musicologia.
25. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història
26. Utilitzar el vocabulari propi de la ciència musicològica relacionat amb cada època històrica.
27. Vincular els períodes de la història de la música amb els períodes de la història de l'art, a través de les semblances i les discrepàncies.

Continguts

1. Canvis estètics i de llenguatge a cavall de dos segles

- Innovació i avantguarda
- Expressionisme musical: l'atonalitat, periodització, tendències
- De l'atonalisme al serialisme. La Segona Escola de Viena: tècniques i exegesi
- Impressionisme
- Llenguatge i modernitat a I. Stravinsky
- Futurisme i altres propostes avantguardistes a principis de segle
- Els nacionalismes: la música a Occident durant la primera meitat del s. XX (els continents americans, Austràlia, creació musical fora de l'àmbit Occidental)

2. Música i societat: nous conceptes

- El crit a l'ordre: neoclassicisme.
- Experimentalisme nordamericà: entre eclecticisme i pragmatisme
- Música i política
- Música i cinema
- La música entesa com a objecte: el negoci de la reproducció mecànica
- La irrupció del jazz
- Entorn la Guerra Civil Espanyola: òpera "nacional" i sarsuela
- Els nous gèneres musicals: música de consum, operetes i revistes, música per a la ràdio, la publicitat, la "muzak"

3. Repensant el món, entre la modernitat i la postmodernitat

- Darmstadt i l'avantguardisme de postguerra: ¿vies obertes per a un camí tancat?
- El serialisme integral: assoliments tècnics i consideració estètica
- Música experimental: del concepte a l'obra, de l'obra al concepte

- La indeterminació, l'atzar i les noves grafies: divergències
- El pluralisme 'postmodern': intertextualitat, experiències del so sobre l'escena i l'espai
- El so tecnològic: música concreta i electrònica
- Repensant la forma: propostes minimalistes
- Les músiques urbanes: pop, rock, i els seus vincles amb la creació 'acadèmica'

4. Mirades endarrere i endavant en el segle XXI

- Nous comportaments de la música: cap a una altermodernitat globalitzada
- La música en l'era digital
- Les acaballes de l'avantguarda: Neue Einfachheit, espectralisme, New Complexity
- Panorama per a després d'un canvi de mileni: cap a on va la composició musical?

Metodologia

L'assignatura té un perfil que combina el caràcter teòric i el pràctic. Així, s'alternaran sessions expositives de formació general teòrica amb d'altres on la vessant pràctica sigui l'eix. Aquestes activitats seran tant de tipus individual de l'estudiant com de col·lectiu a partir del debat a l'aula.

1. Lliçons expositives: conceptualització i síntesi de cadascun dels temes d'estudi. L'objectiu és mostrar les diferents tendències culturals i quins són els mitjans d'anàlisi més idonis.

2. Sessions pràctiques, estructurades en realització d'anàlisi de textos a l'aula en grups reduïts, amb una posada en comú final. El mateix procés serà seguit per a les audicions o les visualitzacions de fragments a l'aula.

3. Treball analítics d'obres del segle XX, que es realitzaran a l'aula.

4. Tutories: almenys una sessió de tutoria serà imprescindible per a superar l'assignatura. En aquesta fonamentalment es supervisarà el treball autònom de l'alumne i es resoldran els dubtes eventuals. Així mateix, farem ús dels espais virtuals per tal d'acostar-se d'una forma més àgil al treball autònom dels alumnes.

5. Convindrà fer una escolta d'un llistat orientatiu amb diferents obres del segle XX-XXI que cobriran un espectre representatiu dels diferents corrents estètics. El comentari d'aquestes audicions, el llistat de les quals es troba a la fi de l'apartat bibliogràfic, tindrà consideració avaluativa per matisar la qualificació final de l'assignatura.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi de partitures	10	0,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
Classes magistrals	24	0,96	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
Tipus: Supervisades			
Lectures i comentaris de textos	28	1,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16,

17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27

Seminaris de comentaris i audicions	11	0,44	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
Tutoria individual	2	0,08	
Tipus: Autònomes			
Cerca d'informació, elaboració de comentaris de text / anàlisis i estudi personal	67	2,68	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27

Avaluació

- Es proposa el sistema d'avaluació continuada, consistent en la realització de dos treballs que seran exposats a l'aula, rere la seva tutorització. Cada treball tindrà a veure amb una de les dues parts de l'assignatura (blocs 1-2, 3-4) i haurà de lliurar-se també en format escrit (dossier).
- Es realitzaran dues proves d'avaluació, que es correspondran amb cadascuna de les dues meitats de l'assignatura. El resultat d'aquestes proves es promitjarà amb la participació en les sessions pràctiques, els seminaris analítics, i els comentaris de text de les sessions docents.
- L'avaluació dels exàmens comptarà un 60 % de la nota final, mentre que el conjunt dels comentaris de lectures, les tasques pràctiques i els fòrums completarà el 40% restant.
- La superació dels quatre ítems d'avaluació és independent i obligatòria per completar el recorregut de l'assignatura.
- Per la naturalesa continuada de l'avaluació i el caràcter de les evidències que la conformen, la possibilitat de reavaluació es limita a només un dels ítems de què consta cadascun dels blocs de continguts de l'assignatura (1-2, 3-4) [és a dir, no és possible reavaluar un bloc sencer]. D'una altra banda, per accedir a la reavaluació, en la data establerta a l'efecte per la Facultat, cal haver-se presentat als exàmenes i lliurat els treballs en els terminis fixats en el procés ordinari d'avaluació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova parcial 1 (Blocs 1-2)	30 %	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
Prova parcial 2 (Blocs 3-4)	30	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
Treball 2 (Blocs 3-4)	20 %	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27
Treball analític 1 (Blocs 1-2) - Exposició	20 %	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27

Bibliografia

ADORNO, Theodor Wiesegrund. *Filosofía de la Nueva Música*. Madrid: Akal, 2004.

ATTALI, Jacques. *Ruidos. Ensayo sobre la economía política de la música*. Madrid: Siglo XXI, 1995.

- AUSTIN, William W. *Music in the Twentieth Century*. New York: Norton, 1966 (Madrid: Taurus, 1985).
- BARCE, Ramón. *Fronteras de la música*. Madrid: Real Musical, 1985.
- BOULEZ, Pierre. *Hacia una estética musical*. Caracas: Monte Ávila Editores, 1990.
- BOULEZ, Pierre. *Puntos de referencia*. Barcelona: Gedisa, 1996.
- BOSSEUR, Dominique et Jean-Yves. *Révolutions musicales. La musique contemporaine depuis 1945*. Évreux: Minerve, 1999.
- BRINDLE, Reginald Smith. *La Nova Música*. Barcelona: Antoni Bosch, 1979.
- CAGE, John. *Silencio*. Madrid: Ediciones Árdora, 2005.
- CHARLES SOLER, Agustí. *Anàlisis de la música española del siglo XX. En torno a la generación del 51*. Valencia: Rivera Editores, 2002.
- CITRON, Marcia. T. *Gender and the Musical Canon*. Cambridge-New York-Melbourne: Cambridge University Press, 1993.
- COLLINS, Nick; D'ESCRIVAN, Julio (eds.) *The Cambridge Companion to Electronic Music*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.
- COOK, Nicholas (ed.). *The Cambridge History of Twentieth-Century Music*. New York: Cambridge University Press, 2004.
- DAHLHAUS, Carl. *Fundamentos de la historia de la música*. Barcelona: Gedisa, 1997.
- DARBON, Nicolas. *Musica Multiplex. Dialogique du simple et du complexe en musique contemporaine*. Paris: L'Harmattan, 2007.
- DEBUSSY, Claude. *El Sr. Corchea y otros escritos*. Ed. de François Lesure. Madrid: Alianza Música, 1987.
- DIBELIUS, Ulrich. *La nueva música a partir de 1945*. Madrid: Akal, 2004.
- FELDMAN, Morton. *Pensamientos verticales*. Buenos Aires: Caja Negra, 2012.
- GARCÍA LABORDA, José M.^a (ed). *La música moderna y contemporánea a través de los escritos de sus protagonistas (una antología de textos comentados)*. Sevilla: Doble J, 2010 (2^a ed.).
- GLOAG, Kenneth. *Postmodernism in Music*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- GRIFFITHS, Paul. *Modern Music and after. Directions since 1945*. New York: Oxford University Press, 1995.
- KRAMER, Lawrence. *Opera and modern culture*; Berkeley: California University Press, 2004.
- HAYNES, Bruce. *The End of Early Music. A Period Performer's History of Music for the Twenty-First Century*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- KAHN, Douglas; WHITEHEAD, Gregory. *Wireless imagination. Sound, radio and the avant-garde* Cambridge, Mass.: MIT Press, 1992.
- HUSKELL, Harry. *The Early Music Revival. A History*. New York: Dover, 1997.
- LACOMBE, Hervé. *Géographie de l'opéra au XXe siècle*, Paris: Fayard, 2007.
- LANZA, Andrea. *Historia de la música, 11. El siglo XX (2a. parte)*. Madrid: Turner, 1986.
- LAWSON, Colin; STOWELL, Robin. *La interpretación histórica de la música*. Madrid: Alianza Editorial, 2005.

- LÓPEZ CANO, Rubén. «La música ya no es lo que era. Una aproximación a las postmodernidades de la música». *Revista Boletín Música*, 17 (2006), 42-63 [www.lopezcano.net].
- LEIBOWITZ, René. *Introduction à la musique de douze sons*. Paris: L'Arche, 1949.
- MACONIE, Robin. *La música como concepto*. Barcelona: Acantilado, 2007.
- LOCHHEAD, Judy; AUNER, Joseph. *Postmodern music/postmodern thought*. New York: Routledge, 2002.
- MARCO, Tomás. *Pensamiento musical y siglo XX*. Madrid: Fundación Autor, 2003.
- MARQUEZ, Israel V. «Hiper música: la música en la era digital». *Trans*, 14, 2010. [http://www.sibetrans.com/trans/a7/hipermusica-la-musica-en-la-era-digital]
- MACHLIS, Joseph. *Introducción a la música contemporánea*. Buenos Aires: Marymar, 1975.
- MITCHELL, Donald. *El lenguaje de la música moderna*. Barcelona: Lumen, 1972. (reed. en anglès. London: Faber & Faber, 1993).
- MORGAN, Robert P. *La música del siglo XX*. Madrid: Akal, 1994.
- NATTIEZ, Jean-Jacques. *Musiques du XXIème siècle*. Paris: Actes Sud, 2003.
- NICHOLLS, David. *American Experimental Music*. Cambridge et al.: Cambridge University Press, 1990.
- NYMAN, Michael. *Música experimental: de John Cage en endavant*. Girona: Documenta Universitaria, 2006.
- POTTER, Keith et al. (eds.). *The Ashgate Research Companion to Minimalist and Postminimalist Music*. Aldershot: Ashgate, 2013.
- RAMAUT-CHEVASSUS, Béatrice. *Musique et postmodernité*. París: PUF, 1998.
- RAMOS LÓPEZ, Pilar. *Feminismo y música*. Madrid: Nuevas Estructuras, 2000.
- SALVETTI, Guido. *Historia de la música, 10. El siglo XX (1a. parte)*. Madrid: Turner, 1986.
- SCHÖNBERG, Arnold. *Style and Idea*. New York, ed. Faber & Faber, 1975 (trad. al castellà, Barcelona: Idea Books, 2005).
- SHEIBERG, Esti. *Irony, satire, parody, and the grotesque in the music of Shostakovich: theory of musical incongruities*. Aldershot: Ashgate, 2000.
- SLONIMSKY, Nicholas. *Music since 1900*. New York: Scribner's, 1986.
- STRAVINSKY, Igor. *Poètica Musical*. Barcelona: Accent Editorial, 2008.
- STUCKENSCHMIDT, Hans Heinz. *Schönberg*. Madrid: Alianza Música, 1991.
- SUPPER, Martin. *Música electrònica y música con ordenador. Historia, estètica, mètodos, sistemas*. Madrid: Alianza Editorial, 2004.
- VINAY, Gianfranco. *Historia de la música, 12. El siglo XX (3a. parte)*. Madrid: Turner, 1986.
- VIÑUELA SUÁREZ, Eduardo. *El videoclip en España (1980-1995). Gesto audiovisual, discurso y mercado*. Madrid: ICCMU, 2009.
- WEBERN, Anton. *El camí cap a la nova música*. Barcelona: Antoni Bosch, 1982 (versió castellana, Barcelona: Nortesur, 2009).
- WHITTALL, Arnold. *Musical Composition in the Twentieth Century*. Oxford: Oxford University Press, 1999.

WHITALL, Arnold. Exploring Twentieth-Century Music. Tradition and Innovation. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.

XENAKIS, Iannis. Música de la arquitectura. Madrid: Akal Ediciones, 2009.

Llistat d'audicions recomanades i avaluables

- Bartók, Béla. Concert per a orquestra; Música per a percussió, cordes i celesta.
- Berg, Alban. Concert per a violí (a la memòria d'un àngel); Wozzeck.
- Berio, Luciano. Circles.
- Boulez, Pierre. Le marteau sans maître.
- Britten, Benjamin. War Requiem; Les Illuminations.
- Casella, Alfredo. La Giara.
- Debussy, Claude. Préludes, 1er. quadern per a piano; La Mer.
- Falla, Manuel de. Concert per a clave i cinc instruments.
- Gerhard, Robert. Soirées de Barcelona.
- Gershwin, George. Rhapsody in blue.
- Ginastera, Alberto. Concerto per a cordes op. 33.
- Gubaidulina, Sofia. Offertorium.
- Henze, H. W. Réquiem.
- Hindemith, Paul. Mathis der Maler (simfonia).
- Ives, Charles. Sonata per a piano "Concord, Mass."
- Janáček, Leos. Jenufa.
- Ligeti, György. Atmosphères.
- Lutoslawski, Witold. Simfonia n. 4.
- Mahler, Gustav. Simfonia n° 7; Das Lied von der Erde.
- Messiaen, Olivier. Simfonia Turangalila; Quatour pour la fin du Temps.
- Milhaud, Darius. Le Boeuf sur le toit.
- Montsalvatge, X. Simfonia mediterrània.
- Penderecki, Krzystof. Threnody per a les víctimes d'Hiroshima.
- Prokofiev, Sergey. Concert per a piano i orquestra n° 3.
- Ravel, Maurice. Valses nobles et sentimentales (piano o orquestra), L'enfant et les sortilèges.
- Reich, Steve. Different Trains.
- Respighi, Ottorino. Fontane di Roma.
- Rautavaara, Einojuhani. Canctus arcticus.

- Schönberg, Arnold. Pierrot lunaire op. 21; Variacions per a orquestra op. 31.
- Scelsi, Giacinto. Canti di Capricornia.
- Shostakovich, Dmitry. Quartet de corda n. 12; Simfonia nº 7.
- Stockhausen, Karlheinz. Tierkreis.
- Strauss, Richard. Salome.
- Stravinsky, Igor. La Sacre du Printemps; Simfonia dels Psalms; Histoire du soldat; Pulcinella.
- Varèse, Edgard. Déserts.
- Webern, Anton. Cinc peces per a orquestra op. 10.
- Xenakis, Iannis. Nuits